

Frågor & svar om utlysningen Omställningslabb inom Water Wise Societies 2025

Hur avgör man om en organisation räknas som behovsägare och kan vara koordinator?

Svar: En behovsägare är en aktör med ett tydligt problem / behov av nya lösningar på det område ni valt som er utmaning kopplat till programmets uppdrag. Behovsägaren bör ha rådighet över centrala delar av det område där de nya lösningarna för omställningen ska implementeras och demonstreras. Exempel på möjliga behovsägare är kommuner VA-organisationer, företag / industrier, vattenvårdsförbund m.fl.

Vi kan inte ge svar på exakt vilka som kvalificerar sig som behovsägare utan det är viktigt att beskriva i ansökan och motivera varför ni anser att vald organisation är behovsägare.

Det är utmanande för mindre organisationer att kunna axla rollen som behovsägare och koordinator. Hur ska de kunna göra det?

Svar: Rollen som koordinator för ett större innovationsprojekt kan vara utmanande för ovana och / eller mindre organisationer. Möjligheten till delat projektledarskap finns för att man ska kunna ta med en annan part (organisation) som har resurser och förmåga att driva denna typ av projekt.

Finns det begränsningar i hur många aktörer som kan delta i projektet eller avgör vi lämpligheten själva i projektet?

Svar: Finns inga övre begränsningar utan ni avgör själva som är rimligt.

Projektledare ska vara anställd hos organisationen som leder projektet – hur funkar detta med delad ledning?

Svar: Koordinerande part är den behovsägare som är huvudsökande och som blir ansvarig för projektet gentemot Vinnova. Koordinatören behöver ha en projektledare anställd för att driva projektet. För att fördela arbetet kan ni ta in en annan part (annan organisation) i projektet som har möjlighet att dela rollen som projektledare i tid och uppgifter. Ni beskriver själva hur denna fördelning görs i uppgifter, tid och budget.

Finns där någon procentandel som ska användas på projektledning av behovsägare?

Svar: Det finns ingen fast gräns för andelen av projektledarskapet som behovsägaren minst måste göra. I bedömningskriterierna under Genomförbarhet värderas att aktiviteter, tidplan, bemanning och resurser (inkl. organisationers tid och personer) är realistiska för varje part och att det kan förväntas leda till ett framgångsrikt projekt.

Jämställdhet – är det bara projekt eller effekten av projektet på jämställdhet på sikt?

Svar: Det finns kriterier för jämställdhet i alla tre kategorierna: potential, aktörer och genomförbarhet. Både potentialen för projektets resultat att bidra till jämställdhet där så är relevant och projektets sammansättning och genomförande utvärderas.

Ang. tidsperspektivet – Hur kopplar horisonten för beskrivna åtgärder mot utlysningens 3 år?

Svar: Water Wise Societies mission tar sikte på 2050 med tio uppdrag vi måste lösa för att nå programmets tre delmål. För flera av uppdragen är det också så att utmaningarna i nuläget består i förväntade risker kopplat till exempelvis klimatförändringar som materialiseras först på längre tidshorisont. Omställning tar tid och just därför är det avgörande att vi startar nu. Omställningslabben kan komma att bli 9 år långa som satsningen planeras med utlysningar för 3+3+3 år. I ansökningarna för denna första omgång får man beskriva sin övergripande utmaning och bild av önskad framtid på den längre sikten men samtidigt sätta upp aktiviteter / utvecklingsspår som kan drivas och ge resultat i rätt riktning inom den första 3-årsperioden. Det finns inget krav att lösa hela utmaningen på 3 år.

Hur ser det ut efter 3 år för finansierade projekt?

Svar: I denna första utlysning 2025 kommer vi att kunna bevilja 6-8 omställningslabb. Om tre år planerar vi för en ny utlysning där dessa 6-8 projekt kan få fortsatt finansiering om utvärdering och förnyad ansökan faller väl ut. I den andra utlysningen om tre år planerar vi också att finansiera ytterligare fler, nya, omställningslabb.

Utifrån att projekten kan förlängas 3+3 år. Behöver man beskriva vad man ska gå vidare med (efter utlysningens slut)?

Svar: Bedömnarna utgår bara från de krav som är formulerade i utlysningen. Det är centralt i utlysningen och bedömningen att satsningarna kommer att "bidra till ett eller flera av Water Wise Societies uppdrag." Så information om hur satsningen kan leda till det långsiktiga uppfyllandet av uppdraget bör ingå i bedömningen. Men denna första ansökan avser bara genomförandet de aktuella 3 åren.

Kan utmaningen för en ansökan ta utgångspunkt i utmaningar på global nivå? Kan behovsägare på global nivå inkluderas?

Svar: Utmaningen behöver ha bäring på en svensk kontext (beskrivs i utlysningen). Samtidigt är många utmaningar på vattenområdet globala till sin natur och spridning och skalning internationellt kan vara del av det internationella perspektiv som efterfrågas i utlysningen. Internationella aktörer och behovsägare är inget krav men kan vara del av ett projekt. Se utlysningstexten för speciella regler som gäller internationella parter som ska motta bidrag.

Kan man hämta in kunskap från internationella erfarenheter?

Svar: Omställningslabben ska ha ett internationellt perspektiv och att hämta hem internationell kunskap och erfarenhet är ett exempel på detta.

Kan man handla upp utländska parter som inte har svenskt organisationsnummer?

Svar: Ja, det går bra. Angående konsultkostnader (i allmänhet, oavsett utförarens hemvist) så finns ett villkor om att kostnader för konsulttjänster får utgöra maximalt 20 procent av en projektparts budget. Konsulter måste upphandlas i enlighet med den upphandlande organisationens regler.

Finns det en risk att programmen blir så utforskande att man inte når i mål. Mer tydliga frågeställningar kan riskera att inte få finansiering?

Svar: Sökande projekt måste bidra till ett eller flera av Water Wise Societies tio uppdrag. Flera av uppdragen är väldigt omfattande i sig och man måste inte lösa ett helt uppdrag. Där överlapp finns kan ett projekt bidra till flera uppdrag. Sökande får själva definiera omfattning och scope för sin utmaning och beskriva hur man ser att man kommer kunna demonstrera omställning på den längre projekthorisonten.

Är det bra att utgå från befintliga kluster?

Svar: Vi välkomnar både befintliga och nya aktörskonstellationer att söka. Befintliga konsortier behöver beskriva vad som är befintligt och vad som är nytt / tillkommande med denna ansökan. I denna utlysning kan vi bara finansiera nya aktiviteter som inte redan görs idag och som utförs inom tidsperioden för det sökta projektet.

Hur kan systemperspektiv bedömas?

Svar: Bedömarna utgår bara från de krav som är formulerade i utlysningen. Användandet av systemperspektiv bör utvecklas i relation till ansökans ansats för att "bidra till ett eller flera av Water Wise Societies uppdrag." De fem systemdimensionerna är vägledande i beskrivningen av ansökans systemperspektiv.

Vilka bedömer ansökningarna?

Svar: Från utlysningstexten: *Bedömarna består av en grupp av Vinnova förordnade utsedda experter samt handläggare från Formas, Energimyndigheten och Vinnova. Bedömarna har erfarenheter inom näringsliv, offentlig verksamhet, akademi och civilsamhället samt kunskap kopplad till en bredd av områden och branscher.*

De finansierande myndigheterna ansvarar för att ta in experter för bedömningarna. De bemödar sig om att skapa en bred representation av kompetenser avseende kunskap om olika vattenrelaterade områden och erfarenhet från olika typer av sektorer/ organisationer. De engagerar också experter som förstår t.ex. systeminnovation etc.

Bedömarna måste läsa flera ansökningar per person för att kunna kalibrera sina bedömningar. Det är därför viktigt att man skriver sin ansökan med perspektivet att en begävd och generellt insatt person kommer att läsa, men inte en som nödvändigtvis kan detaljerna i allt man vill göra/ utmaningarna man möter.

Är det internationella eller svenska bedömare?

Svar: Bedömare är svenska eller personer som kan läsa ansökningar på svenska.

I beskrivningen uttrycks att man ska utforska men inte "forska". Kan forskning vara en aktivitet i omställningslabben?

Svar: Water Wise Societies är ett innovationsprogram och omställningslabben förväntas komma till att testa, implementera och demonstrera omställning inom den längre projekthorisonten. Forskning kan vara en del av omställningslabbens aktiviteter om det bedöms som en nödvändig aktivitet för att driva omställningen på den valda utmaningen.

Kan man få stöd för investeringar?

Svar: Se utlysningstexten och Vinnovas har en [guide för stödberättigande kostnader](#). I ansökan ska ni beskriva era budgeterade kostnader för projektet uppdelat i fem kostnadsslag och i guiden finns mer information om de olika kostnadsslag och hur de ska beräknas och redovisas.

Följdfrågor ställs till Vinnovas handläggare för utlysningen, se utlysningssidan.

Hur fungerar det med medfinansiering om aktörer går ut och in i projektet som det beskrevs i presentationen? Kan aktörer bli projektpart senare i projektet än vid start och då bidra med in-kind-finansiering?

Svar: Det går bra att parter går med senare och bidra med in-kind men man kan inte utöka bidragsbudget efter att projektet är beviljat utan då får man omfördela bidrag inom projektet. I fortsättningsprojekt kan man ha andra aktörer med och annan fördelning av budget.

Finns möjlighet att få hjälp med matchmaking?

Svar: De stöd programkontoret ger till sökanden annonseras på programmets [webbsida](#). Vi vill stötta er i att skriva bästa möjliga ansökan. Vi kan dock bara tipsa vidare om pågående ansökningar i fall de gett sitt godkännande till det.

Kan kommunala VA-bolag söka bidrag som ekonomisk eller icke-ekonomisk verksamhet?

Svar: Frågan om kommunala VA-bolag kan söka statliga bidrag som ekonomisk verksamhet eller som icke-ekonomisk verksamhet inte har prövats juridiskt i Sverige. Det finns dock goda anledningar att se kommunal vattenverksamhet i Sverige som legala monopol, vilket skulle innebära att kommunala VA-bolag kan använda icke-ekonomisk verksamhet som stödgrund. Det finns dock två förutsättningar för detta. Dels måste det röra ett projekt som utförs inom den del av verksamheten som bygger på det legala monopolet och dels måste organisationen skilja på kostnader, finansiering och intäkter från verksamheten som är av ekonomisk respektive icke-ekonomisk karaktär. Annars kan korssubventionering av den ekonomiska verksamheten uppstå.

Kan fler parter tillkomma under projektets gång?

Svar: Det finns flera sätt att involvera nya aktörer under projektets gång. Vill ni ta in dem som parter och fördela om bidragsbudget så behöver en ändringsanmälan göras till Vinnova. Aktörer kan också upphandlas in för att bidra med lösningar eller som konsulter, se regler för konsultkostnader etc. i utlysningstexten. Det är också möjligt att engagera aktörer in-kind i referensgrupper eller andra mer löst knutna former.

Kan man avsätta medel för ”ospecificerade aktiviteter”?

Svar: Nej, hela budgeten behöver vara fördelad på preciserade aktiviteter och fördelad på sökande parter vid ansökningstillfället. I motiverade fall är det möjligt att göra en ändringsanmälan till Vinnova under projektets gång för att fördela om budget mellan parter och aktiviteter. Vinnova bedömer och beslutar om ändringar när det är aktuellt.

De minst 30% av kostnaderna som ska gå till formering av ett etablerat labb – avser det uppgifterna som anges i projektbeskrivningsmallen *Utveckla sig till ett etablerat omställningslabb* och som ska kostnadsättas med arbetspaket där?

Svar: Ja. Dock är det nu förtydligt i utlysningstexten och mallen att även drift och koordinering av omställningslabbet ingår i denna post som ska uppgå till minst 30 % av kostnaderna. Utvecklingen, driften och koordineringen av omställningslabbet ser vi bör fortgå under hela projektiden, om än i olika intensitet utifrån projektets behov.

De minst 60% som ska gå till aktiviteter för nyskapande – avser det uppgifterna som anges i projektbeskrivningsmallen *Utforska, utveckla, testa och skala upp nyskapande idéer och lösningar* och som ska kostnadsättas med arbetspaket där?

Svar: Ja.

Om man ser omställningslabb som etablerat när det är formerat så kommer det att gå relativt fort och kostnaderna för formering blir låga, i synnerhet när man kommit relativt långt redan. Då gör kravet på 30% att de återstående 70% blir för lite pengar för att genomföra tillräckligt med aktiviteter. Hur bör man förhålla sig till det?

Svar: De minst 30 procenten som ska gå till att utveckla sig till ett etablerat omställningslabb innefattar både uppstart och formering, samt drift och koordinering av labbets funktion över tid. Detta gör att denna post är relevant även för omställningslabb som är relativt väl formade innan projektet startar.

Är det tänkt att aktiviteter (tester m.m.) ska påbörjas innan omställningslabbet är formerat?

Svar: Det går bra att påbörja aktiviteterna innan omställningslabbet är fullt etablerat. Vi ser att utvecklingen av omställningslabbet pågår kontinuerligt och att aktiviteterna och utvecklingen av labbet kan pågå parallellt.

De aktiviteter (tester m.m.) som vi ämnar utföra är inte bara tekniska utan även ”mjuka”, organisatoriska och juridiska. Det innebär att det är svårt att skilja aktiviteterna från etableringen av omställningslabb.

Svar: Det går bra att aktiviteterna inte bara är tekniska utan även ”mjuka” frågor är högst relevanta. Det viktiga är att aktiviteterna ska vara nyskapande.

Vad menas med att ett omställningslabb är *fullt etablerat*?

Svar: Fullt etablerat är det som ska beskrivas som visionen, ett framtida önskat läge, under projektbeskrivningsmallens rubrik ”Omställningslabbet: önskat läge”.

Kommentar kring etablering av omställningslabb

Ett omställningslabb ska etableras för att jobba med ett eller flera uppdrag. Det är upp till sökanden att förklara hur omställningslabbet bidrar till uppdraget och det är den beskrivningen som är grund för bedömningen av omställningslabbets potential och genomförbarhet.

En följd av det är att det är sökanden som beskriver hur labbet ska etableras och när det är etablerat i relation till hur det bör/måste vara etablerat för att fungera på ett sätt så att det bidrar till uppdraget.

Den här utlysningen är på tre år, med möjliga förlängningar upp till 9 år. Det upp till sökanden att beskriva hur omställningslabbet kommer att bidra till uppdraget över tid. Det som kommer att bedömas i den här utlysningen är arbetet under de tre år utlysningen avser.

En sökande som beskriver ett omställningslabb som ska fullgöra sin roll över 9 år kommer inte att ha en tidpunkt inom projekttiden när labbet är fullt etablerat. Det blir då viktigt att beskriva vad man kommer att uppnå inom projekttiden och vad man söker pengar för i första fasen. Samtidigt vill man visa vilken potential det bidrar med som ett steg på vägen om processen kommer att fortsätta 6 år till.

Water Wise Societies övergripande mission och de tio uppdragen är utmaningar, som i många fall kommer att kräva genomgripande systemförändringar. Ett omställningslabb etablerat kring en kärna av nyskapande aktiviteter kan behöva stötta de nyskapande aktiviteterna och förändringar i systemdimensionerna över en längre tid. Omställningslabbets funktion och aktörernas förmågor och kapaciteter behöver upprätthållas under hela utvecklingsresan.